

A zakaj smo se hahljali,
 ko smo brisali svojo kožo ob svetlobo,
 ko so gole ploskve oči zadevale
 ob hrbte juter in spočitih žensk?
 Ki ne pridejo nikoli pravočasno trgat zvezd.

Zaman je. Ne zato, ker bliski
 le še v spominu ali spanju trgajo nebo,
 ker si ljubimci mrzlično postiljajo na platnu
 in bi radi poskrili le še prste...

– Drevesa brez prestanka hrepenijo po goloti,
 po ljubečih vranah, ki držijo v črnih srcih
 jasni mir iz bolečine.

Izginule podobe (Odlomek)

Lilijana
 Resnik

Ljubica Kordel se je s svojim fantom sprehajala pod oknom moje sobe. Stala sem pred prozornim zastorom in opazovala, kako se doli po ulici sprehajata. Njej je bilo sedemnajst, meni je bilo sedemnajst, njemu pa štiriindvajset. Imel je debelo glavo, debele ustnice, brado in očala, dioptrijske – 8. Držala sta se pod roko. Paradirala sta. Ne, ona je paradirala. Toda kasneje mi je povedala: Niti rada ga ni imela. Izza

zastora sem gledala Ljubici v obraz. In kasneje spet, ko se nisva videli leta in leta, ko se nisem več hotela zmeniti za Ljubico Kordel, ko sem to deklico, ki se je šla s svojim prvim fantom sprehajati pod okno moje sobe, zbrisala, prečrtala, otemnila, kot se obrabi predolgo hranjen filmski trak, ko nje ni več bilo v mojem življenju, torej v nikakršnem življenju več, kasneje, tedaj, mi je nekdo rekel, in ker ni vedel, kako brezobzirno, ker tudi Ljubica ni vedela, kako zelo brezobzirno, šele tedaj so mi rekli: Saj vedve sploh nista bili za skupaj!

Z Ljubico Kordel nisva bili za skupaj. Zato pa sva v tesnem prijateljstvu prebili skoraj šest let. Pri sedemnajstih mi je bila ta deklica moški in ženska, bila je moj prvi pobližji stik s človeškim svetom, da je bil ta stik

zgrešen, je moralo biti. Moralo je biti tako, da sem kasneje pretrgala vse, kar je vezalo z dlanmi Ljubice Kordel. Včasih greva mimo druge. Ne vidim več Ljubice Kordel. Toda ona se me še vedno dobro spominja. Ošine s pogledom, kaj sem oblekla. Sredi opustošene mestne ulice. In z vozičkom pred seboj. Čutim njen pogled na sebi, ko je ne pogledam. Ko mi je mar Ljubice Kordel. Mar mi je Ljubice Kordel!

Vedela sem, da prihaja smrt pome. Vedela sem, ker se je našemila, da bi je ne prepoznala. Pa sem jo zavohala. Ni dišala gnilo. Moja smrt ni dišala gnilo. Toda zavohala sem jo, ko je že odhajala in me pustila samo sredi blagega marca z eno samo mislijo v glavi: Vedela sem, da prihaja smrt pome.

Preštela sem dneve. Januarja je prišla vame, februarja in marca je pustošila in potem je še istega marca šla mimo. Zadišala je po šmarnicah. Čula sem njen korak, kako se oddaljuje. Zanimivo, sem pomislila, kako da nisem vedela, da ona pustoši po meni. Zdaj bi res že bila na meni vrsta, da jo prepoznam prva. Prepozno. Prepoznala sem jo, ko je šla, ko je že opravila svoje. In rekla sem si: Tako potem, zdaj sem mrtva.

Tako sem jo prepoznala za nazaj, brez glasbe. In vedela sem, nihče ne bo žaloval za menoj. Sedela sem na vrtu razcvetelih rož. Kako milo so dišale. Nebo pa se je spuščalo dol in spet nazaj. Videla sem vsa mesta. Omamljena sem bila od prečudovitih podob, ki so se kazale skozi mesta, skozi nebo, skozi rože, kjer sem sedela. Pričakujoča namig, da bo treba vstati in nadaljevati. In potem sem rekla: Nadaljevati.

Momo. Že njegovo ime mi je bilo zoprno. Morda bi bila drugačna do njega, če bi mu bilo ime kako drugače in ne Momo. Morda, če bi mi dal priložnost, da bi zanj našla novo ime, ki bi ne poudarjalo njegovega porekla. Toda tako poslušen ni bil. Takrat je bil deset let starejši od mene, ko mi je mama ravnokar prinesla modro volneno obleko iz Prage, nad prsmi je bil belo izvezen cvet in sem se kazala pred njim s tem cvetkom nad prsmi in kratko ostrižena, ker nikdar nisem vedela, kaj naj z dolgimi lasmi, pred njim ali pred komerkoli. Predvsem pa se mi je zdelo neverjetno, tako skrajno neverjetno, da bi prav jaz med vsemi deklicami, ki so se nastavljale po ulicah v tisti cortkani luči te iste mladosti, da bi edina pritegnila pozornost tega očarljivega moškega, ki bi si ga pripela ob cvetek na prsih, samo ko bi mu ne bilo ime Momo.

Nekaj si je bilo treba izmisliti. In tako je moral Momo mimo. Pa še danes žalujem za njim. Dobro so mi dele njegove roke in dih, ki ga je nežno približal ličkom deklice, še tako rožnatim in komajda razcvelim. Momo, sem rekla in se naslonila na njegovo trdno in široko ramo. Polna nejevernosti, da je naklonjen telescu v modri volneni oblecki, ki ni od nikjer drugod kot ravno iz Prage. Vendar mi tega nisem zaupala. Hotela sem, da me občuduje scela, kot da ni del mene izvezen drugod, tako daleč od čarobne tišine na stopnišču, kjer me je poljubil, poljubil en sam dan prezgodaj, za en sam dan je zgrešil zrelost. Ne, Momo ni vedel in nikdar ne bo vedel, da mu je ponagajal en sam dan, da se je zmotil za en sam dan, ne jaz, čas ga je premagal v njegovi ljubezni.

Zato pa je bilo prepozno drugega dne, ko me je pričakal pred šolo,

pripeljal se je v svetli limuzini, in mi je lahko žal, ker se nisem spoznala na avtomobile, ko je rekel: Kot sem ti obljubil, sem prišel pote. Pa nisem marala stopiti v njegov avto. Pripeljal bi me predaleč za tisti čas. Nisem še hotela postati ženska. Včeraj, sem si mislila, ko bi bilo to včeraj. Včeraj pa me je poljubljal na stopnišču, pa je bilo prezgodaj, zdaj je bilo pa prepozno. Najin dan je bil vmes. In Momo se je moral odpeljati mimo, kajti prišel je bil pome zunaj časa.

Pozneje sem ga srečala z lepimi ženskami. Ko sem šla mimo, se je ozrl, ker me je prepoznal, ne mene, samo tisto drobceno dekletce, ki se ni hotelo z njim odpeljati v limuzini, da bi prvič okusilo, česar se je balo, ker je divja roža, izrasla iz te ranice davne preteklosti, zaječala v pišu, ki ga je sprožil korak ženske, ko je šla mimo njega, obdanega z lepimi ženskami, da je bilo kruto zanj, naravnost kruto tokrat, zato se je ozrl. Toda ona se tudi tokrat ni ozrla.

Zdaj slednjič, da, tudi zdaj slednjič, ni pričakoval, da sem rodila otroka drugemu. Tudi Ljubica ne. Pa sem morala to narediti. Naravnost obsedenost mi je bila rojevati otroke s tujimi moškimi, čeprav mi je v tem hotenju uspelo spraviti na svet samo enega. Zato pa ga ljubim z nedolžnostjo.

Ne moreš imeti nekoga tako rad, ne da bi se ga to ne dotaknilo. Naj se ga dotika, a nalahno, želim, da nalahno, da ga kje ne zaboli. Igrava se fantovske igre. In vpeljala ga bom v svet pravljice, da si jo porazdeliva. Njegov obrazek se mi prikaže pod prsmi, kasneje med sprehodom po gozdu, ko mi je zdrsnil z vozička in z glavico udaril ob korenino smreke ob poti. Čisto sem zajokala od nesreče in on se je, tako majcen, drl ko sraka. Kaj bova zdaj, ko se je udaril po moji malomarnosti? Vzela sem ga od korenine, potem sva se drla, bolj ko je kričal od bolečine, bolj sva se drla, uporno sva jokala tistega dne sredi gozda, uporno. Zato se ga naj ljubezen dotakne nalahno. Danes se mi njegov obrazek kaže v prihodnosti, kakršen je ta trenutek.

Prvič, ko sva si porazdelila jok. Takrat se je začelo. Del moje smrti je v tem otroku, on bo vse moje po malo nosil s seboj. Del tega, da sem se odtrgala bleščavi ihtavosti rož in se odlepila od neba, ki se je spuščalo dol in spet nazaj, bo z njim. V prihodnosti ga gledam z zdajšnjim obrazkom. On meni pušča ta obraz, jaz njemu samo svojo smrt. Naj vsaj ta otrok ne daje več, kot bi znala dati. Naj bo moja roka srečna in naj mi darovi z nje ne popadajo na tla, kjer mi sprhnijo.

Zdaj je žalosten. In lepega dne je napisal pisemce, bilo je prav tako žalostno kot on. Izprosila sem ga od njegove učiteljice. Gledala me je zabodeno. Pa vem, da bi morala samo dopovedati temu svojemu otroku, da nisem žalostna in da nima kaj deliti, da nisem žalostna, ker je žalost, kot vse drugo, ostala onstran, onstran, zato tudi onstran njega. Tega pa svojemu otroku ne morem dopovedati. Del moje smrti je v njem, in to otroče si je noče odreči, ta otrok, ki ima zame otroški obraz prihodnosti, si noče odreči ničesar, kar pripada meni, niti tistega, kar mi več ne pripada.

V njegovih rokah se počutim pomirjeno. Rada bi imela še deset takih otrok, še dvajset takih rok, še štirideset takih prihodnosti, a ostaja samo on z dvema rokama, z eno samo prihodnostjo, iz katere bom odcinila vsako sapico, ki bi ga utegnila še kdaj spominjati na žalost njegove matere. Ta otrok mi ostaja.

Ko je Kornelija Kovič pred pultom za kruh naročala žemlje in mortadelo po dekah, sem spoznala, da bi lahko bila na njenem mestu. Čeprav bom takoj za njo naročila pred tem pultom ravno take žemlje in si za dodatek izberem enako mortadelo, pa morda še dve kisli kumari, odločno nisem na njenem mestu. Od Kornelije Kovič, moje mlade sosede, me loči zgolj to, da lahko počnem isto, kar počne ona, pa ne bom na njenem mestu. Ko me Kornelija pogleda in ko pogledam Kornelijo, nisva na istem mestu, čeprav obe naročava žemlje in mortadelo, čeprav sva obe rodili in spiva z moškimi in hodiva v službo in pomivava posodo in se voziva z istimi avtobusi, jaz in Kornelija nisva. Nisva na istem mestu.

Po tistem, ko sta se najina pogleda srečala, sem začutila, da Kornelija, moja mlada soseda, pri kateri si sposojam papriko v prahu in sol, ker mi vsaj enkrat na mesec zmanjka ali paprike v prahu ali soli, pa se mi ne da še tisti dan v trgovino zgolj zaradi takih malenkosti, da ta Kornelija prav tako dobro ve, kar vem sama in da je v njenem vedenju rahel posmeh, v mojem pa ne. Torej je ona na boljšem, si mislim. V dolgu sem ji še en zavojček paprike v prahu. Odmaknem se od pulta za kruh in grem okoli dolge vrste polic, dokler ne najdem tiste preplete paprike. Korneliji Kovič ne bi rada dolgovala več ničesar, zdaj, ko vem, da ve, in ko ona ve, da jaz vem. Zoprno.

Spet se ji nasmehnem. Še nikdar se nisem nikomur tako smehljala, kot se poslej vztrajno smehljam Korneliji Kovič. Vrnila sem ji tisti dolg, zdaj pa si pri njej več ne izposojam, zato pa hodiva druga k drugi na kavo in včasih, kadar sem posebno dobre volje, ji pripravim namesto kave čaj iz češnjevih cvetov, ki sem ga prinesla iz Londona, in ji hočem vbiti v glavo ta okus po tujih mestih, ki je njej tako tuj, da ji sploh ni nič mar. Hrepeni pa ne. Skušam jo pripraviti, da bi hrepenela. Stanovanje diši po češnjevih cvetovih, zunaj pa je vse bolj poletje.

Vem, da je Kornelija ena od tistih, ki se jih bom prej ali slej otresla, kot Ljubice ali Moma. Čeprav misli, da sva si blizu, ker ji včasih rečem kaj o svojem otroštvu in kako sem kot deklica stanovala nedaleč proč, ali pa ji navržem kaj o svoji mami, ki tudi živi nedaleč od tod, skratka, Kornelija si že lahko misli, kajti to si želim, želim si, da misli to prevaro, kajti ne morem ji reči in ni ga načina, da bi ji rekla, da si lahko sicer misli, kar si hoče, toda da ji navkljub vsemu, in to sta dve krepki besedi, da ji ne morem, ne morem, čeprav ne bo verjela, ne morem zavidati Korneliji njenega mesta.

Kornelija je blaga. Pije kavo ali čaj. In naslednji dan bo spet šla v trgovino. In trgala bo plenice izpod ritke svojega poslednjega otročka, ki ga rada pestujem, ker me spominja na čas, ko sem še brez prave ljubezni pestovala svojega, dokler mi ni zdrsnil na tisto korenino, ko sem ga prese-nečena nad lastno pretresenostjo začela tako divje ljubiti, kot ga nisem hotela od pleníc dalje, pestujem ga, ker Kornelija že ima tistih deset otrok in tistih dvajset rok, kjer si lahko odpočije, in tistih štirideset prihodnosti, toda ne ve, kaj z njimi. Samo to ji manjka in jaz bi ji zavidala. Tanka meja naju loči, odkar se je pretrgala pajčevinasta nit, ki me je še vezala z življenjem. Kornelija se pogovarja s senco. Toda jaz se pogovarjam z živo Kornelijo. Nikdar ne bo vedela in bo srečna. Zgolj nit pajčevine.

In moje življenje je moj molk.

Potem pa je tukaj še moja mama. Moja mama ne ve, da je težak

kamen v mojih prsih. Jaz pa ne vem, kakšen kamen sem v njenih prsih. Druga drugi sva težak kamen v prsih.

Vedno, kadar sem s svojo mamo, si želim, da bi ne bila več težak kamen v mojih prsih in da bi jaz ostala težak kamen v njenih prsih. Vedno, kadar je moja mama z mano, si želi isto. Druga drugi ostajava težak kamen v prsih.

Vedno, kadar sem s svojo mamo, sem prepričana, da bi veliko laže živela brez nje, in prepričana sem, da bi tudi moja mama veliko laže živela brez mene.

Sprašujem se, kdaj me je moja mama začela ljubiti. Morda ji nikdar nisem padla na korenino?

Sprašujem se, od kdaj ljubim svojo mamo. Od tedaj, ko mi je mama padla na korenino.

Toda njeno in moje se ni dogodilo hkrati.

Moja mama ima vse bolj rada mojega sina. Moja mama mi je v Pragi kupila modro volнено obleko z belo izvezenim cvetom, s katerim sem zapeljala Moma, katerega mi je zavidala Ljubica, Ljubica mi je od vekomaj zavidala mamo, ko bi jaz imela tako mamo, mi je govorila, jaz pa bi ji z veseljem odložila v prsi težak kamen, pa spet ne, ker bi ne prenesla, da bi bila potem moja mama na slabšem. Danes pa ima vse bolj rada mojega sina.

Tudi moji mami se je dogodilo, kar se je meni. Tudi ona je umrla. Poslej pa se več ne razumeva. Kajti moja mama mi ne more odpustiti. Vsaj ti bi se znašla, za božjo voljo! Zato je dobro, da je med nama moj sin, kajti ne more senca s senco, ne moreta dve brez pajčevinaste nitke, ki ju je toliko časa priklepala na življenje, ne, ne more senca s senco, če pa je vmes nekaj tako živega, kot je moj otrok, potem moreta. Moja mama mi ne bo nikdar oprostila. Jaz pa pravim: Mama, bolje tako! Tega ne rečem, to molčim. Molk me oddaljuje, bolj in bolj, kako oddaljuje molk...

Igra se z njim in si misli, da se igra z mano. A sama skozi to igro ne podoživljam z njo. Ti edini spomini se ne povračajo, ker niso izgubljeni. Ni česa podoživljati, to je bilo. Moj otrok se igra z mojo mamo. Opazujem ju skupaj. In si mislim, ta otrok bi nikdar ne mogel biti otrok moje matere. Zanj molčim skozi svojega otroka. Zanj molčim.

Ona pa molči za mojega otroka, ker mi ne more odpustiti, tako zelo mi ne more odpustiti, da ne more molčati zame. Že vse sva si rekli. Ne bom ji več kupovala stvari, ne za rojstne dneve ne za osmi marec ne za obletnico poroke, ne bom ji več kupovala stvari. In če pomislim, ona mi že dolgo več ne kupuje stvari, ne za rojstne dneve ne za osmi marec ne za obletnico poroke. Daje mi denar. Reče mi: Na, tukaj imaš denar, pa si kupi, kar bi rada. Moja mama noče prestopiti v moj okraj, kjer se ve, kaj imam rada. Moja mama ni več pogumna. Ko mi je še kupovala obleke, je bila pogumna. Cele popoldneve je porabila zame, da sva letali po trgovinah, in mi je kupovala stvari. Nekega dne mi te stvari niso bile več všeč. Potem je še tekala z mano po trgovinah, cele popoldneve, vdano si je odtrgovala čas, vsa nervozna in na trnih, toda pustila mi je, da sem si stvari in obleke vedno izbirala sama. Potem sem tiste stvari zavrgla. Oblek nisem hotela nositi. Včasih sem šla katero krajšat ali prekrojovat, dokler je nisem povsem uničila. Moja mama je bila divja od jeze. Govorila je, da ne bo več z mano letala po trgovinah, da si kupujem stvari in obleke, ker vse zavrzem ali

uničim. Zatem mi je začela spet sama kupovati obleke in stvari. Toda kupovala mi je slabe, take najcenejše, z razprodaj. Kako sem sovražila tiste obleke! Kako sem bila vesela teh reči. Danes pa, danes pa mi da denar in mi reče: Na, tukaj imaš denar, pa si kupi, kar bi rada.

Stvari, ki si jih kupim za ta denar, ne uničujem več, toda pri nakupih nimam sreče. Nikdar mi ne da dovolj denarja. Nikdar dovolj.

Ona pa danes tisto, kar ji kupujem jaz, vedno nekam skrije. Najprej me je bolelo. Zdaj pa, zdaj pa vem: Ničesar več ji ne kupim. Ne slike ne bluže ne uhanov ne zlate verižice. Ničesar več ji ne kupim. Ko ne bo več delala, ko bo imela manj denarja, ji bom rekla: Na, tukaj imaš denar, pa si kupi, kar bi rada.

Toda tedaj si ne bo želela ničesar več. Saj si že danes ne želiva ničesar več.

A včasih sva si kupovali lepe reči.

Pa je zanimivo to, že zaradi očka. Z očkom je bilo drugače. On je vedno vse posle prepuščal nama. Danes pravi: Taka si kot tvoja mama.

Danes gre očka v Nemčijo, Italijo, Turčijo, Anglijo. Tudi moj brat. In potem mi nosita lepe stvari. Toda jaz vse te stvari izgubim. Kot zakleto jih izgubljam. Bolj ko pazim nanje, bolj jih izgubljam, prej jih izgubim. To je kot začarano. Zdaj vem, že ko mi dasta kakšno novo, lepo stvarco, da jo prej ali slej izgubim. Vsa sem nesrečna, ko rečem: Hvala. Po novem ju poljubljam na lica, potem rečem: Hvala, tati, ali hvala, bratec moj. Bolj ko bom izgubljala, bolj ju bom poljubljala.

Samo nekaj malega mi je ostalo. Po čisti sreči. Po naključju. Poročni prstan sem izgubila, uhanes sem dala. Beli šal iz Nemčije, prelep bel šal od očka sem pozabila v taksiju, nekje sredi Berlina. Nikdar več ga ne najdem. Čudovito krilo s Cipra so mi ukradli. In tisoč takih reči. Tako malo mi je ostalo. Še to po naključju, ker nekaj pač moraš imeti. Ker nekaj malega pač ne smeš izgubiti. Zato pa bi rada, v neki pravljici, srečala nekoga, ki bi mi dajal stvari, ki bi jih ne izgubljala. Stvari, ki bi premagale naključja, taksiste, tatove, pozabe. Stvari, da bi jih ohranjala, ljudi, da bi jih ohranjala.

Vsaka stvarčica pogubljena kakor košček smrti, smrt, ki se mi je približevala po takih koščkih, po takih stopinjah, kot bi jo zlepljala po veličini izgub vase in si jo končno pridobila, da opustoši do konca. Da razje in pusti prazne brazde. Po koščkih je hodila vame, vsaka stvarčica en njen delček, vsaka Ljubica, vsak Momo, vsi prstani, uhani, o, bog, vse sem izgubila.

Dišalo pa je po šmarnicah, ko me je smrt vzela, je dišalo po šmarnicah.

Kako je po smrti?

Ne vem. Kdo drug bo rekel: Ne vem, o kakšni smrti govorite.

Vse je isto, ko te ubijejo, le vseeno je. Vseeno mi je, ali dežuje. Vseeno mi je, ker bo še zvečer posijalo sonce. Lepo mi je, ko zunaj zasije sonce, toda vseeno mi je te lepote. Občutki ostanejo: tako je, samo vseeno je.

Ne vidim črno pred seboj, ni vse tema. Ko bo moj ljubi prišel pome, ga bom sprejela. Še vedno pričakujem, a vseeno, če ne dočakam. Danes mi je mar izdajstva Ljubice Kordel. Obžalujem sebe zaradi Moma, občutki osta-

nejo, vse je isto, toda mar mi je, ne bom se ozrla, niti enkrat ne. Nekoč me bo moj otrok zapustil, ker tako mora biti, neznosno je ljubljen, skrivoma, a ni mi mar, ker ga ljubim, odšel bo... tako mora biti, moralo je biti. Ne bom se ozrla za sliko, ki mi jo bo zapustila mama. Preteklost in prihodnost, preteklost in prihodnost, ti dve sem zmagala. Reka tišine me ziblje, dokler ne ugasne še poslednja luč. Ritem tišine. Znašla sem se v predhodnici, na vaši strani je smeh, na moji zgolj oktava više.

Nekdo čaka, da bom rekla: Stolp!

Nekdo čaka, da bom rekla: Žalost!

Toda, glej: Deklica je iz-igre.

Vse polno je glasov. Teka in smeha. Vse obljudeno in nadrobno, nadrobno v kaotični fazi pozno izzvanega navdušenja. Mavrica pogledov. Miniaturke, koraki, vzgibi, dotiki. Vsega polno kakor peska na obrežjih, koder še ni hodila človeška noga. Vsega polno se kobaca, zgneteno kakor spolzke jegulje, stlačene v ribiški mreži. Zadaj pa tone sonce, da je vse rdeče na obzorju, kar napoveduje lepo vreme še za naslednji dan in vsak dan po tem, ki bo zaspal z rdečim na zenitu. Samo to sem hotela reči...

Ljubica je imela suhe roke s silno tankimi prsti. Ko bi Ljubica imela drugo mamo, bi igrala na klavir. Toda ta druga mati ni bila moja mati. Moja mama me ni dala, da bi se učila klavirja. Obe z Ljubico bi morali imeti kako drugo mater. Ona si je kot alternativno izbrala mojo, moja mati pa sploh ni marala Ljubice, a jaz, ki sem tudi iskala alternativo, nisem našla na tem svetu matere, ki bi jo postavila na mesto svoje. Ljubica je bila na boljšem, sumim jo, da se je družila z menoj, ker se je zaljubila v mojo mamo in moja mama ni tedaj nikogar tako črtila kot Ljubico. Ko je bilo obdobje Ljubice mimo, je sovražila vsakega, ki se je vpletel v moje življenje, toda nikdar Moma. Ko je hodil Momo pome, so doma rekli:

»Tak fejest fant, pa hodi po našo punco, pri njenih letih, kaj še bo!«

Moja mama je rekla:

»Tako si fletna. Komod bi lahko bila televizijska napovedovalka.«

Deklica pa je bila vztrajna. Njena pot je bila pot za izgubljeno Ljubico, za tisto, s katero sta peli: »O, my darling, I love you so, but you gone away, so far away.« Za tisto, ki jo je prva izdala. Ljubičino izdajstvo je bilo med vsemi najhujše, najhujše je bilo, ker je bila Ljubica za to deklico prvo človeško bitje, s katerim ni bila, kakor s svojo mamo, v sorodu, prvo tuje človeško bitje, ki ji je nakazalo možnost za toplino in razumevanje, potem pa ji je to, prvič s sprehodom pod oknom, kasneje v mnogih različicah, to možnost odreklo, odreklo ji je možnost, da je mogoče biti v toplini in v razumevanju s tujim človeškim bitjem. Ko je deklica šest let iskala Ljubico, je spoznala, da je minilo šest let.

Pisma so prihajala. Spodaj je pisalo: Ljubica. Poleg se je podpisal tisti, ki ga je ravnokar imela. Toda ona ni več odgovarjala na pisma. Zlobno je premišljevala, koliko časa bo ta Ljubica še vztrajala, da bo pisala pisma. A od nekega dne teh pisem ni bilo več. Tedaj se je dekle sarkastično zasmjalo: Naredi lahko vse, kar hoče, prepreči lahko, da bi ljudje še pisarili pisma, ustvari lahko, da ljudje pocrkajo, kot bi jih nikdar ne bilo, kot da ne bi bilo časa, kot da ne bi bilo sekund... in ni jih bilo. Nikdar jih ni bilo. Oni pridejo in gredo mimo. Za njimi pridejo drugi. In pri teh lahko že poskrbiš, da gredo hitreje mimo. Strast zbirateljstva mimohodcev. Vedno

greš mimo. Prideš, pokukaš v tuja življenja, da preveriš, če je tam približno tako, kot misliš, da je v tvojem, ali so čudna ta življenja!, potem pa hitro mimo, hitro mimo. Strast mimohodca.

Treba je hoditi mimo najhitreje, tako, da se komaj še opazi, da si šel mimo. Treba je biti sapica. Ker to, kar delaš, delaš iz strasti in te strast oblikuje v profesionalca, si nazadnje v svoji stroki prvi, najboljši, najhitrejši – si tisti, ki ga nikdar ni bilo. Nobenega užitka več.

Ljubica se je poročila. Danes ima dva otroka. Otroci Ljubice Kordel. Ljubice Kordel ni več. Toda morala bi igrati klavir, imela je roke kot ustvarjene za igranje klavirja. Tako tanki, prefinjeni prsti, toliko tenkočutnosti.

Danes gre Ljubica po mestni ulici mimo trgovin in poriva otroški voziček pred seboj. Potem na drugi strani ulice, čez cesto, zagleda svojo prijateljico iz mladostnih let, priostri pogled, vztrajno zre onstran ceste, stvarno precenjuje to žensko na oni strani, vkalkulira in odvrže papirček na pločnik, porine voziček, dete zaječi, ker ga je sunek predramil.

Danes gre Ljubica z najbolj tenkočutnimi prsti z vozičkom pred seboj po mestni ulici. In dlani, ki bi morale igrati klavir, se oklepajo kovinskega ročaja otroškega vozička, dete zaječi, vse slišim, slišim bitje srca Ljubice Kordel, in ona ponosno stopi mimo, malo zmrghodeno, kot še tedaj, a tako, da bi se ne opazilo, toda opazim, opazim vsak odsev v njenih očeh z vso divjo pomenljivostjo, in si rečem: Naj si misli, kar si hoče. Toda ne pogledam Ljubice Kordel. Če mi ponudite vse zaklade tega sveta, ne pogledam Ljubice Kordel, kajti gledala sem jo v srce.

Moja mama pa še danes poizveduje: »Kako pa kaj z Ljubico? Se še vidita?«

Ko dobro ve, da se ne videvam več z Ljubico Kordel. Tako bo poizvedovala še pri sedemdesetih. V vsem si hoče biti na jasnem. Dokler spet ne odloži telefonske slušalke. Le kaj sem ti storila? Meni je še bolj nejasno kot njej. Nič mi nisi naredila, mama.

Ko bom stara petdeset let, bo moja mama vstala iz groba in me povprašala po nekom, s katerim sem šla pred petindvajsetimi leti na pijačo, potem pa sem se doma zlagala, da sem pozna zato, ker so podaljšali pouk. Še po petiindvajsetih letih me bo zasliševala. Kajti njej ni nič jasno, kar je v zvezi z mano. Meni je jasno še manj.

Ko bom prinesla rož na njen grob, bo sedela tam in me pričakala kot najbolj črna inkvizicija:

»S kom si bila 23. maja 1968 ob 9. uri zvečer, ko sem te čakala z večerjo?!«

Še po smrti me bo hodila strašiti, zato je čisto vseeno, če fizično umre ali ne, kajti ne morem njene duše odrešiti. Ne morem ji odgovoriti, s kom sem bila 23. maja 1968 ob 9. uri zvečer, ker bi je odgovor ne potolažil. Ona hoče odgovor. Deklica, odgovor! Kot mati vztrajno terja od mene odgovor. A tistega odgovora, ki bi pomiril njeno dušo, nimam. Nobeden je ne zadovolji. Ona hoče odgovor! In dobila ga bo, pa če crknem. Vrta, vrta! Zakaj si danes poslala svojega bozga otroka z umazano srajčko v šolo! Gledam svojega bozga otroka z umazano srajčko. Gledam svojo mamo in ji skušam dopovedati, da se je ta bogi otrok popackal v šoli. Odgovor je ne zadovolji. Ona hoče vendar – odgovor!

Bežim pred njo. Nikdar mi ne bo odpustila.

Jutri me vpraša: Pa zakaj se ne vidita več z Ljubico, no, s tisto,

s katero sta prepisovali naloge? Bežim pred svojo strašno mamo. Nikdar ne bom vedela, zakaj si morala razrezati vse tiste lepe obleke? In, 16. marca pred petimi leti, kaj si delala v Tivoliju? Sprehajala sem se mama, sprehajala. Sama? Ne sama, mama, tri smo bile, tri smo se sprehajale 16. marca v Tivoliju. A ste lovile? Nič nismo lovile. Hlačke si imela zelene od trave! Sedela sem v travi, še z dvema dekletoma. Marca si sedela v travi?! Bil je topel marec, mama. Kaj mi poješ, noben marec ni tako topel, da bi sedela v travi, priznaj, ljubimkala si. Nisem ljubimkala, mama, sprehajala sem se. No, vidiš, si se že zapletla, še malo prej si rekla, da si sedela v travi. Bežim pred svojo strašno mamo, ona hoče odgovor in dobila ga bo, po vseh smrtih, po vseh vesoljnih potopih, po vseh apokalipsah bo ona dobila odgovor, prej ne bo miru!

Po vsakem premirju mi daje denar in pravi: Na, tukaj imaš denar, kupi si, kar imaš rada.

Po vsakem premirju mi nekaj privleče v hišo. Začela je prinašati krpe za brisanje posode. Ti potrebuješ krpe za brisanje posode, pravi. In ko se strinjam, že sumniči. Drugič mi napiše pisemce: Draga moja, tukaj je zapozneta dota... Bojim se, da je hotela zapisati: Draga moja, tukaj je, kar ti ostane po meni. Takoj jo pokličem in njen glas mi pove, res je hotela reči, česar ni zapisala. Moja mama bo tudi fizično umrla. In jaz tega ne morem dopustiti, ne morem dopustiti, da moja mama tudi zares umre, ker ne bi prenesla, da me straši še ponoči – kaj ni že dovolj, da me živa in čez dan?! Kajti njene duše ne morem odrešiti.

Jaz pa vem za uro in dan, ko mi je mamica umrla. In hvalim boga, da nimam hčere, ki bi jo sumničila.

In ker se ji je to dogodilo pred menoj, je bila na boljšem z izkušnjo. Z njo v očeh me je pogledala, ko sem umrla za njo. Slišim šepet njenih dlani: »Punčka, pa vendar ne.« Slišim šepet njenih dlani. Tako me je sram, skrijem obraz. Skrijem pogled, roke, noge, trebuh, vsa se skrijem. Punčka, pa vendar ne! In punčka reče:

»Mami, samo prikimaj, pa ga ubijem!«

Ona pa odkima.

Momo je bil najbolj fejest fant v tisti okolici. Vse ženske so norele za njim. Toda Momo se ni zmenil zanje, kajti Momo je bil malo nor. Manjkalo mu je eno kolesce v glavi, čisto zares. Za to so stvarni dokazi. Momo se je namreč namesto v vse tiste krasne ženske zaljubil v drobno deklico v modri oblecki z izvezenim, belim cvetkom na prsih. Če to ni dovolj dober dokaz, potem se ne razumemo.

Momo se je vozil v beli limuzini. Sedeži so bili oblečeni v prevleke iz žameta svetlo modre barve in čez volan je imel pripeto kačjo kožo. Momo je bil, da bi ga narisala v beli limuzini in z lasmi, počesanimi nazaj, toda deklica se ni spoznala na avtomobile.

Vsi so rekli: Momo je malo nor!

Samo deključini starši so rekli: Tak fejest fant, pa hodi po našo punčko.

Kajti samo oni so vedeli za tisti dan vmes.

On pa jo je osvajal kot zrelo žensko, a bi jo moral kot otroka. Prvič jo je stisnil k sebi tistega dne, ko je bilo prezgodaj, na stopnišču in ji šepetal:

Tako tanka si, tako ljubka, tako nežna. Ona pa ni mogla izgovoriti niti njegovega imena. Jutri te počakam pred šolo, ji je rekel. Premisli do tedaj. Jutri, jutri, jutri. Jutri bo prepozno.

Danes sem preteklost in prihodnost ulovila v eno, šele danes.

Pripeljal se je v veliki beli limuzini. Le koga čaka ta tip, a ni perfekten? Kaj se je dogajalo v duši Moma, najbolj fejest fanta, ki se je zaljubil v deklico. Bil je malo nor, nor, nor! Ne veste, o, bog, nihče na tem svetu ne ve, kako zelo je bil ta fant nor. Nor, nor, nor. Zakaj ravno mene?

Pripeljal se je v veliki, beli limuzini.

O, bojte se nedolžnosti, ljudje, kajti ta kliče k sebi najbolj nedolžno med nedolžnostmi. Njej se hoče večnosti.

Ko se je na pragu prikazala deklica, je Momo odprl avtomobilska vrata, ven je glasno udarila glasba iz tranzistorja, se zravnal na planem, si segel z roko skozi lase, dvignil pogled in se zazrl v svojo ljubljeno. Deklica pa je obstala na šolskem pragu, druga dekleta se še zmenila niso zanjo, ker so vso svojo pozornost namenile perfektnemu tipu v beli limuzini, in začudeno zrla predse. Prišel je, kot je bil obljubil. Bila je ljubka v svojem začudenju. Mila, nežna in tanka, kakršno je imel rad. Ker se ni premaknila, je stopil k nji. Dekleta so se že razbežala. Prišel sem pote, kot sem ti obljubil, ji je rekel. Molče ga je pogledala in naredila je korak, ki ga je povzel z njo, rekla pa ni nič. Samo stopala je proti limuzini in on kot polit kužek korak za njo. Pred avtomobilom je obstala sklonjenega obraza.

Boš vstopila, jo je vprašal, kajti tedaj je že vedel, da nikdar ne bo stopila v ta avto.

Dvignila je obrazek in ga pogledala naravnost v oči:

Ne, je rekla.

Ne boš, je povzel.

Odkimala je.

Stala sta korak dva vsaksebi, kot dva sovražnika, kot dva, pripravljena na spopad, le da eden od njiju stopa v krvav boj brez orožja in brez ščita.

Dolgo jo je gledal. Ona pa je tedaj že spet sklanjala obraz. Naravnost v oči mu še enkrat ne bi zmogla reči. On pa:

To je tvoja zadnja priložnost!

Saj je vedela. O, saj je vedela. To je tudi hotela. Kakšen nesmisel! Kakšna zmeta misliti, da ravna svoji nezrelosti primerno. Ta deklica je v tistem trenutku ravnala kot zrela ženska, in to še tiste vrste ženska z najbolj subtilno prefriganostjo. Ta ženska je natančno vedela, in tega ji nikdar nihče ne bo mogel oporekati, vedela je tisto, kar je njemu v ljubezni meglilo pogled. Prikimala je torej, ja, ona noče svoje priložnosti.

In tako ji je ostal. Edinole tako ji je ostal.

Momo je sedel v svojo belo limuzino, zaripel v obraz in stisnjenih ustnic in prepričan, da ji ne bo tega nikdar oprostil. Saj ji ni. Ko sta se po mnogih, mnogih letih srečala, on je bil v družbi žensk, ona je šla po naključju mimo, da ga je prepoznala zgolj po tem, kako je začel buljiti vanjo, ja, tedaj ga je ona prepoznala, on je pa ni. Bila mu je samo všeč. Z vsakim vlakencem svojega telesa je v tistem mimohodu čutila, kako zelo mu je všeč in da on ne ve, kdo je ona.

To, kar je on prepoznal, je bil piš v vetru, v tem pišu razodevajoča se podoba davne ljubezni.

Zdaj, ko imava krpe za brisanje posod, moj sine in jaz, zdaj pomivava in briševa posode. Jaz pomivam, on briše. In se sprašujem: Kako bi se sicer igrala?

Izmislila sem si: Karate. Igrava se karate. Počepneva in spodvijeva noge podse, vsak na svojem koncu sobe, potem ga učim: Pokimaj z glavo. Reci: Ana-me-te. Še sama rečem ana-me-te. Dvigni desno roko in usekaj skozi zrak. Še sama dvignem desno roko. Se pripraviva, sva na preži, planeva in se prekopicavava, dokler ni eden na hrbtu in ga drugi z vso močjo pritiska navzdol. Skušam vstati, se prekobaliti, biti močnejša, da mu dokažem, pa se kar usede čezme in se zreži ko zmešan: Ne boš, ne boš! A kaj moreš, kaj! Sem te premagal, uuu, sem te premagal. Zdaj, ko imava krpe za posodo.

Še vedno premišlujem: Deset takih otrok, dvajset takih rok, štirideset takih prihodnosti, ana-me-te. Kot mama mojega očka. Točno deset jih je imela, vštevisi mojega očka. Moj očka je bil najbolj pameten med njimi. Moj očka bi bil lahko bog, ko bi se bil oženil z drugo žensko. Devet takih bratov, osemnajst takih rok, šestintrideset neenakomerno porazdeljenih prihodnosti, to te zanesljivo ugonobi. Zmešan si od raznovrstnosti, potem greš in se poročiš z najbolj nenavadno žensko, ki ji je ime moja mama, in ta bo najprej zasovražila devet tvojih bratov, osemnajst krepkih rok in šestintrideset prihodnosti, ki so bile dane, da bi si jih priкроjeval, dokler se silno sovrašтво ne stoči samo še vate, očka, da krepneš. Ana-me-te. Kar je zame variacija, zgodovinsko vzeto ne pomaga. Poljubljam te za beli šal in vse tiste, ki mi jih nisi dal.

Ana-me-te, reče moj otrok, ko me hoče zvabiti k igri. Meni pa se danes ne igra. V najini igri velja, kdor je na hrbtu, je premagan.

Zabodla jo je v hrbet!

Ko je Ljubica Kordel zaslutila, da njeno prijateljico Milico obletava tisti tip, ki se važi okoli z belo limuzino, je zdrobila nekaj svojih plošč Poula Anke in loputala z vrati, da je odmevalo po hiši. Ob pol enih je Milica pozvonila pri vratih, da bi pobrala Ljubico na poti v šolo. Ljubica je odprla vsa bleda in rekla: Strahotno me boli glava! Imava še pol ure. Počakaj tule, da me neha boleti glava.

Vzemi aspirin, je rekla Milica.

Saj sem ga, kozica moja, ali misliš, da ga nisem! je rekla Ljubica.

Pišemo matematično, tebe pa boli glava!

Ljubica je razširila oči. Potem jo je povlekla za sabo v sobo. Vrgla se je na kavč, stegnila noge, kot da bo ravnokar izdihnila, in se od strani zabaljila v Milico: Čisto si siva, kaj ti je, dan za dnem zgledaš slabše! Milica je pobleдела: A res? Ti se hecaš. Nič se ne hecam! Hočeš malo mojega pudra. Tistega dne je Milica prišla v šolo debelo napudrana po licih. Ljubica je vzdihovala in krčila tanke prstke:

Tisti Orašević, no tisti bluzi-buzi, jih v svoji limuzini v usta, si moreš misliti, kot vsi jugoviči . . .

Ljubica je nenadoma vse če-je izgovarjala mehko.

Milica je rekla:

Saj ni jugovič, samo tako se piše, njegov oče je . . . no, saj veš, in ni bluzi, diplomiral bo iz matematike.

Pizda bo diplomiral iz matematike, to si lahko kar narišeš. Sploh pa nisem vedela, da ti poznaš Oraševiča!

Misliš tistega Oraševiča?

Seveda mislim tistega Oraševiča! Ne bi pustila, da se mi približa takle tip, pa če bi me kupil z vsem denarjem svojega fotra.

Ali misliš, da jih res v usta?

Bog, bog, bog, si ti naivna! Ali misliš, da jih bo direkt?

Vse je drhtelo na njem, dlani so mu drhtele, dete je bil, kakor dete, ki so ga ranili, Momo, ustnice so mu drhtele, trepalnice, teman kraj trepalnic, mehko čez oči, vse je drhtelo, na njem, v njem, ko je preigral bogove v dotikih s svojo cvetlično kraljično. Toda od zgoraj se vije široka, bela dlan kakor prepreka. Se nastavlja vmes. Deklica naslanja glavo na široko ramo, umirajoča od sle. Mrmrajoče: Jutri, punčka moja, ne danes, ne ta trenutek, jutri, ljubica, te počakam pred šolo. Od roba do roba je plava oblekca dišala po telesu Moma Oraševiča, še dolgo, še v molk, še v molk je dišala po njem. To je bil vonj ranjenega otročka.

Nikdar ji ni odpustil.

Ker izdajstvo da izdajstvo.

Ko te v hrbet, ti v hrbet nazaj, vedno se najde taka majhna nežna žrtev. Zase in za Ljubico Kordel. Da ti ostane, da ti za vekomaj izgine. Da te dokonča smrt v hrepenenju po končni popolnosti.

Nekega dne nisem več mogla pogledati Ljubici v oči.

Nisem mogla pogledati v oči Ljubice Kordel.

Tudi mamice nekega dne nisem več mogla pogledati v oči.

To je že fobija, madona, to se bo nadaljevalo, sem rekla. Oni pa so rekli: Pazite se te punce, nekaj skriva!

Nič nisem skrivala! Samo v oči jim nisem mogla več gledati.

Zato pa sem si za svojega fantka izmislila igro, ki se ji reče Karate: Najprej nasprotnika počepneta vsak na svojem koncu, dvigneta roko, rečeta ana-me-te; in ko to rečeta, si morata razprto in globoko pogledati v oči, potem se šele lahko poženeta drug v drugega, dokler ni eden na hrbtu in je igre konec.

In se zgodi, da mi sine izmakne pogled.

Zahtevam:

Glej me!

Ukažem in ga razprto pogledam v oči. Ana-me-te, ljubezen moja.

Začudeno razpira očke, začudeno razpira očke... te oči! oči! te oči!